

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2019. gada 3. oktobrī *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju aizsardzība – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – Direktīva 93/13/EEK – 3. panta 1. punkts – Līguma noteikumu negodīguma vērtējums – 4. panta 2. punkts – 5. pants – Pienākums līguma noteikumus formulēt vienkāršā, skaidri saprotamā valodā – Noteikumi segt izmaksas par nekonkretizētiem pakalpojumiem

Lietā C-621/17

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Kúria* (Augstākā tiesa, Ungārija) iesniedza ar 2017. gada 26. oktobra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2017. gada 3. novembrī, tiesvedībā

Gyula Kiss

pret

CIB Bank Zrt.,

Emil Kiss,

Gyuláné Kiss,

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja A. Prehala [*A. Prechal*] (referente), tiesneši F. Biltšens [*F. Biltgen*], J. Malenovskis [*J. Malenovský*], K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*] un L. S. Rosi [*L. S. Rossi*],

ģenerālvokāts: Dž. Hogans [*G. Hogan*]

sekretāre: R. Šereša [*R. Šereš*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2019. gada 14. marta tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *G. Kiss* vārdā – *I. Ölveczky* un *K. Czingula*, *ügyvédek*,
- *CIB Bank Zrt.* vārdā – *J. Burai-Kovács* un *G. Stanka*, *ügyvédek*,
- Ungārijas valdības vārdā – *M. Z. Fehér*, pārstāvis,
- Apvienotās Karalistes valdības vārdā – *Z. Lavery*, pārstāve, kurai palīdz *A. Howard*, *barrister*,

* Tiesvedības valoda – ungāru.

– Eiropas Komisijas vārdā – *N. Ruiz García* un *A. Tokár*, pārstāvji,
noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2019. gada 15. maija tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) 3. panta 1. punktu un 4. panta 2. punktu un 5. pantu.
- 2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā, kurā galvenokārt *Gyula Kiss* ir vērsies pret *CIB Bank Zrt.* (turpmāk tekstā – “*CIB*”) un kura attiecas uz lūgumu atzīt atsevišķus aizdevuma līguma noteikumus par negodīgiem.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 93/13 divpadsmitajā, trīspadsmitajā, sešpadsmitajā, deviņpadsmitajā un divdesmitajā apsvērumā ir noteikts:

“tā kā tomēr valstu tiesību akti, kādi tie ir pašlaik, ļauj paredzēt tikai daļēju saskaņošanu; tā kā jo īpaši šī direktīva aptver tikai tos līguma noteikumus, par kuriem nav atsevišķas vienošanās; tā kā dalībvalstīm būtu jādod iespēja, pienācīgi ņemot vērā Līgumu, piešķirt patērētājiem augstāku aizsardzības līmeni ar valsts noteikumiem, kas ir stingrāki, nekā šī direktīva;

tā kā tiek uzskatīts, ka dalībvalstu likumi vai noteikumi, kas tieši vai netieši nosaka patērētāju līgumu noteikumus, nesatur negodīgus noteikumus; tā kā tādēļ neliekas vajadzīgi attiecināt uz šo direktīvu noteikumus, kas ietver obligātas tiesību normas un to starptautisko konvenciju principus vai noteikumus, kam ir pievienojušās dalībvalstis vai Kopiena; tā kā šajā sakarībā vārdi “obligātas tiesību normas” 1. panta 2. punktā ietver arī noteikumus, kas, saskaņā ar tiesību aktiem, attiecas uz līgumslēdzējām pusēm, ar nosacījumu, ka nav noteikta cita kārtība;

[..]

tā kā līgumu noteikumu negodīga rakstura novērtēšanu atbilstoši izvēlētiem vispārējiem kritērijiem, jo īpaši sabiedriskā rakstura pārdošanas un piegāžu jomā, kur tiek sniegti kopēji pakalpojumi, ievērojot lietotāju solidaritāti, jāpapildina ar līdzekļiem dažādu iesaistīto interešu vispārēja izvērtējuma veikšanai; tā kā tam nepieciešama godprātība; tā kā, novērtējot godprātību, jāpievērš īpaša uzmanība pušu pozīcijām pie līguma slēgšanas attiecībā uz to, vai patērētājs kaut kādā veidā ticis mudināts piekrist noteikumiem un vai preces vai pakalpojumi tikuši pārdoti vai piegādāti pēc patērētāja īpaša pasūtījuma; tā kā pārdevēju vai piegādātāju var uzskatīt par godprātīgu, ja tas izturas godīgi un līdzvērtīgi pret otru līguma pusi, kuras likumīgās intereses tam jāņem vērā;

[..]

tā kā šīs direktīvas nolūkos negodīguma novērtējumam nepakļauj noteikumus, kas apraksta galveno līguma priekšmetu, ne arī piegādāto preču vai pakalpojumu kvalitātes/cenas attiecību; tā kā, galveno līguma priekšmetu un kvalitātes/cenas attiecību tomēr var ņemt vērā, novērtējot citu noteikumu godīgumu; [..]

tā kā līgumus būtu jāsastāda vienkāršā, skaidri saprotamā valodā, patērētājam būtu jādod iespēja faktiski izskatīt visus noteikumus un, ja rodas šaubas, priekšroka dodama interpretācijai, kas ir vislabvēlīgākā patērētājam”.

- 4 Šīs direktīvas 3. panta 1. punktā ir noteikts:

“Līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības, tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam.”

- 5 Saskaņā ar minētās direktīvas 4. pantu:

“1. Neskarot 7. pantu, līguma noteikuma negodīgumu novērtē, ņemot vērā preču vai pakalpojumu raksturu, attiecībā uz ko līgums noslēgts, un atsaucoties uz visiem apstākļiem līguma slēgšanas brīdī, kas ar to bijuši saistīti, kā arī visiem pārējiem līguma noteikumiem vai citu līgumu, no kā tas ir atkarīgs.

2. Noteikumu negodīguma novērtējums neattiecas ne uz līguma galvenā priekšmeta definīciju, ne arī ar cenas un atlīdzības atbilstīgumu pakalpojumiem vai precēm, kas par to saņemtas, ciktāl šie noteikumi ir vienkāršā, skaidri saprotamā valodā.”

- 6 Direktīvas 93/13 5. pantā ir paredzēts:

“Līgumos, kuros visi vai atsevišķi patērētājam piedāvāti noteikumi ir rakstveidā, šiem noteikumiem vienmēr jābūt sastādītiem vienkāršā, skaidri saprotamā valodā. Ja rodas šaubas par kāda noteikuma nozīmi, priekšroka dodama interpretācijai, kas ir vislabvēlīgākā patērētājam. [...]”

Ungārijas tiesības

Civillikums

- 7 *Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. Törvény* (Likums Nr. IV par 1959. gada Civillikoda izveidi) 209/B pantā ir noteikts:

“1) Līguma vispārīgs noteikums vai ar patērētāju noslēgta līguma noteikums ir uzskatāms par negodīgu, ja ar to, pretēji godprātības prasībai, no līguma izrietošās līdzēju tiesības un pienākumi vienpusēji un nepamatoti ir noteikti par sliktu kādam no līdzējiem.

2) Nelabvēlīgas tiesības un pienākumi tiek uzskatīti par noteiktiem vienpusēji un nepamatoti:

a) ja tie būtiski atšķiras no līgumam piemērojamā materiāltiesiskā regulējuma vai

b) nav saderīgi ar līguma priekšmetu vai mērķi.

3) Lai konstatētu kāda līguma noteikuma negodīgumu, ir jāvērtē visi apstākļi, kas pastāvēja līguma slēgšanas brīdī un kuru rezultātā līgums ir ticis noslēgts, kā arī nolīgta pakalpojuma raksturs un attiecīgā noteikuma saistība ar pārējiem līguma noteikumiem vai citiem līgumiem.

4) Īpašās tiesību normās var noteikt, kādi ar patērētājiem noslēgto līgumu noteikumi ir negodīgi vai uzskatāmi par negodīgiem, ja netiek pierādīts pretējais.

5) Tiesību normas par negodīgiem līguma noteikumiem nav piemērojamas tām līguma klauzulām, ar ko nosaka pakalpojumus un atlīdzību par tiem, ar nosacījumu, ka šie noteikumi ir formulēti vienkāršā, skaidri saprotamā valodā abiem līdzējiem.

6. Līguma noteikums nav uzskatāms par negodīgu, ja tas ir paredzēts kādā tiesību normā vai formulēts atbilstoši tiesību normā noteiktajam.”

8 Minētā kodeksa 523. pants ir formulēts šādi:

“1. Saskaņā ar aizdevuma līgumu kredītiestāde vai jebkurš cits aizdevējs apņemas nodot aizņēmēja rīcībā noteiktu naudas summu un aizņēmējs apņemas atmaksāt šo summu atbilstoši līgumam.

2. Ja vien tiesību normās nav paredzēts citādi un ja aizdevējs ir kredītiestāde, parādniekam ir jāmaksā procenti (bankas aizdevums).”

Hpt likums

9 *Hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény* (1996. gada Likums Nr. CXII par kredītiestādēm un finanšu iestādēm, turpmāk tekstā – “*Hpt likums*”) 210. panta 2. punktā ir noteikts:

“Līgumā par finanšu pakalpojumu vai papildu finanšu pakalpojumu sniegšanu ir skaidri jānorāda procenti, izmaksas un jebkuri citi izdevumi vai nosacījumi, tostarp tiesiskās sekas, kas iestājas kavēšanās līguma izpildē gadījumā, un noteikumi par līgumā garantēto papildu saistību izpildes kārtību un sekām.”

10 *Hpt* likuma 212. pantā ir paredzēts:

“1. Ar patērētājiem vai privātpersonām noslēgtā aizdevuma līgumā ir jāiekļauj efektīvā gada izmaksu procentu likme, kas izteikta kā gada procentu likme un noteikta saskaņā ar speciālajām tiesību normām.

2. Kredīta kopējās izmaksas ir summa, kas patērētājam ir jāsamaksā par aizdevumu un kas ietver procentus, komisijas maksu par aizdevuma izsniegšanu un visus citus ar aizdevuma izmantošanu saistītos izdevumus.

3. Efektīvā gada izmaksu procentu likme atbilst iekšējai procentu likmei, kuru piemērojot faktiskās kredīta izmaksas un kapitāls, kas klientam ir jāatmaksā, veido kredīta summu, no kuras ir atņemti izdevumi, ko klients ir sedzis kredītiestādei aizdevuma izsniegšanas brīdī.”

11 *Hpt* likuma 2. pielikuma I.10.2.a punktā jēdziens “naudas līdzekļu aizdevuma izsniegšana” ir definēts šādi:

“saskaņā ar aizdevuma vai kredīta līgumu, kas noslēgts starp aizdevēju un parādnieku, pieejama naudas summa, kas parādniekam ir jāatmaksā – pieskaitot procentus vai tos nepieskaitot – līgumā noteiktā brīdī.”

12 Šā pielikuma I.10.3. punktā ir noteikts:

“Finanšu pakalpojumi saistībā ar kredītu un aizdevumu izsniegšanu ietver pasākumus, kas saistīti ar kredītpējas pārbaudi, kredītligumu vai aizdevuma līgumu sagatavošanu, izsniegto aizdevumu reģistrāciju, kā arī to uzraudzību, kontroli un atgūšanu.”

- 13 Minētā pielikuma III.7. punktā jēdziens “procenti” ir definēts šādi:

“naudas summa vai cits produkts, kas parādniekam ir jāmaksā aizdevējam (vai noguldītājam) par veiktā noguldījuma vai saņemtā aizdevuma izmantošanu un risku un kas ir izteikts procentos no noguldījuma vai aizdevuma summas, un kas ir jāpārskaita (vai jāaprēķina) *pro rata temporis*.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 14 2005. gada 16. septembrī prasītājs pamatlietā un sabiedrība, kuras tiesību pārņēmēja ir *CIB*, noslēdza aizdevuma līgumu 16 451 EUR apmērā ar gada procentu likmi 5,4 % un gada pārvaldības izmaksu likmi 2,4 % apmērā uz 20 gadiem. Saskaņā ar līguma noteikumiem ieinteresētajai personai bija arī jāsamaksā 40 000 Ungārijas forintu (HUF) (aptuveni 125 EUR) kā komisijas maksa par aizdevuma izsniegšanu. Noteiktā efektīvā gada izmaksu procentu likme (GPL) bija 8,47 %.
- 15 Prasītājs pamatlietā cēla prasību *Győri Törvényszék* (Ģēras tiesa, Ungārija), lai tiktu konstatēts noteikumu attiecībā uz pārvaldības izmaksu un komisijas maksas par aizdevuma izsniegšanu negodīgais raksturs, pamatojoties uz to, ka līgumā nav detalizēti izklāstīti konkrēti pakalpojumi, par kuriem tiek iekasētas attiecīgās summas.
- 16 Savai aizstāvībai *CIB* norādīja, ka tai neesot bijis nekāda pienākuma detalizēti izklāstīt pakalpojumus, par kuriem tiek iekasētas pārvaldības izmaksas un maksa par aizdevuma izsniegšanu. Tomēr tā ir precizējusi, ka komisijas maksa par aizdevuma izsniegšanu attiecoties uz pasākumiem, ko tā ir īstenojusi pirms līguma noslēgšanas, savukārt pārvaldības izmaksas ietverot darbības, kas tiek veiktas pēc minētā līguma noslēgšanas.
- 17 *Győri Törvényszék* (Ģēras tiesa) nosprieda, ka noteikums attiecībā uz komisijas maksu par aizdevuma izsniegšanu ir negodīgs, bet noraidīja prasījumu daļā, kas attiecās uz pārvaldības izmaksām.
- 18 Izskatīdama prasītāja pamatlietā un *CIB* iesniegtās apelācijas sūdzības, *Győri Ítéltábla* (Ģēras Reģionālā apelācijas tiesa, Ungārija) pirmās instances tiesas spriedumu atstāja spēkā. Attiecībā uz noteikumu par pārvaldības izmaksām šī tiesa norādīja, ka tas ir formulēts vienkāršā, skaidri saprotamā valodā, jo summa, ko aizņēmējam bija pienākums maksāt, bija skaidri noteikta, un pretizpildījuma raksturs ir bijis vispārzināms. Tā piebilda, ka šīs izmaksas ietverot darbības, kā, piemēram, aizdevuma apstrādi, pārvaldību, reģistrāciju un atgūšanu. Turpretim attiecībā uz komisijas maksu par aizdevuma izsniegšanu minētā tiesa uzsvēra, ka neesot viegli noteikt, kurš pakalpojums tieši tika segts ar šo komisijas maksu, jo visu vispārzināmo pakalpojumu izmaksas jau bija ietvertas pārvaldības izmaksās.
- 19 Prasītājs pamatlietā un *CIB* iesniedza kasācijas sūdzības iesniedzējtiesā.
- 20 Prasītājs pamatlietā norāda, ka līgumā nav skaidri minēti pakalpojumi, par kuriem tam ir jāsedz pārvaldības izmaksas. Pēc prasītāja domām, *CIB* nav pierādījusi, ka aizdevuma apstrāde un pārvaldība radītu tādus izdevumus, kuri jau netiktu segti ar procentiem.
- 21 Savukārt *CIB* nepiekrīt, ka noteikums attiecībā uz komisijas maksu par aizdevuma izsniegšanu būtu negodīgs, it īpaši norādīdama, ka ne no vienas tiesību normas, kas bija spēkā pamatlietā aplūkotā līguma noslēgšanas dienā, neizrietot pienākums precīzi izklāstīt pakalpojumus, par kuriem tiek maksāta šī komisijas maksa.
- 22 Iesniedzējtiesa precizē, ka pamatlietas faktu rašanās laikā jēdziens “pārvaldības izmaksas” Ungārijas tiesībās nebija definēts un parasti aizdevuma līgumos nebija norādīti arī pakalpojumi, par kuriem tiek iekasētas pārvaldības izmaksas. Saistībā ar šīm izmaksām finanšu iestādes esot izmantojušas divus dažādus kredīta modeļus – pirmajā ir paredzētas pārvaldības izmaksas, kas pārsniedz procentus, bet otrajā ir paredzētas nevis pārvaldības izmaksas, bet augstāka procentu likme, ar ko šīs izmaksas tiek

segtas. Turklāt, lai gan lielākā daļa finanšu iestāžu esot iekasējušas komisijas maksu par aizdevuma izsniegšanu vienreizējā maksājumā, šī tiesa uzsver, ka pamatlietā aplūkotā līguma noslēgšanas brīdī Ungārijas tiesībās nebija definēts, kas tieši ir jāsaņem preti par šo komisijas maksu, kura bija minēta tikai *Hpt* likuma 212. pantā kā aizdevuma kopējo izmaksu sastāvdaļa.

- 23 Iesniedzējtiesai ir šaubas, vai pamatlietā aplūkoti noteikumi ir formulēti vienkāršā, skaidri saprotamā valodā, un šī tiesa šaubās par to, kā tai ir jāizvērtē šo noteikumu iespējami negodīgais raksturs. Turklāt, lai gan šajā jomā valstī nav vienveidīgas judikatūras, lielākajā daļā gadījumu esot nopriests, ka pietiek, ka ir skaidras attiecīgā aizdevuma kopējās izmaksas, un nav jāprecizē visu sniegto pakalpojumu raksturs.
- 24 Tomēr no šīs judikatūras skaidri neizrietot nedz tas, par kuriem pakalpojumiem tiek iekasētas pārvaldības izmaksas, nedz arī tas, vai šie pakalpojumi var tikt nošķirti no galvenā pakalpojuma, proti, naudas summas nodošana [patērētāja] rīcībā un šīs summas ar procentiem atmaksa. Katrā ziņā, ciktāl GPL ir ietvertas kā intereses, tā arī izdevumi, ar tā palīdzību varot noskaidrot kopējās aizdevuma izmaksas un salīdzināt dažādos aizdevuma piedāvājumus tirgū.
- 25 Savukārt saskaņā ar mazākuma judikatūru ir pienākums detalizēti norādīt pakalpojumus, par kuriem tiek iekasētas pārvaldības izmaksas. Patērētājam esot lietderīgi spēt salīdzināt ne vien GPL summas, bet arī šo pakalpojumu raksturu. Šajā ziņā atlīdzību par pamatpakalpojumu neesot pamats sadalīt divās daļās – procentos un pārvaldības izmaksās –, ņemot vērā, ka pārvaldības izmaksu aprēķina bāze atšķiras no tās, ko izmanto procentu aprēķināšanai. Visbeidzot saskaņā ar minēto judikatūru, lai nodrošinātu, ka maksa par šiem pakalpojumiem netiek iekasēta dubultā apmērā, ir jābūt zināmiem pakalpojumiem, par kuriem tiek iekasēta komisijas maksa par aizdevuma izsniegšanu.
- 26 Iesniedzējtiesa turklāt norāda, ka dažādu dalībvalstu judikatūra atšķiras arī attiecībā uz pārvaldības izmaksu raksturu. Tā *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija) uzskata, ka noteikuma par pārvaldības izdevumiem negodīgais raksturs varot tikt izvērtēts, jo atlīdzība par pamatpakalpojumu esot procenti, nevis šie izdevumi. Šāds noteikums būtu negodīgs, ja kredītiestāde, izmantodama šīs pārvaldības izmaksas, tikai patērētājam uzliktu segt izdevumus tostarp par izmaksām, kas saistītas ar darbībām vienīgi minētās iestādes interesēs. Savukārt *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija) uzskata, ka līguma noteikums, ar kuru tiek paredzētas pārvaldības izmaksas, attiecoties uz galveno pakalpojumu, un tādējādi tas radot šķērslī pārbaudīt šī noteikuma negodīgumu.
- 27 Attiecībā uz pamatlietu iesniedzējtiesa uzskata, ka, lai noteiktu, vai prasītāja pamatlietā noslēgtā līguma noteikumi ir vienkārši un skaidri saprotami Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkta un 5. panta izpratnē, esot būtiski noteikt, kādi pakalpojumi tiek saņemti par iekasētajām pārvaldības izmaksām un komisijas maksas par aizdevuma izsniegšanu. Turklāt gadījumā, ja tiktu konstatēts, ka viens no šiem noteikumiem nav formulēts vienkāršā, skaidri saprotamā valodā, rodoties jautājums, vai šis konstatējums ir pamats *ipso facto* atzīt, ka attiecīgais noteikums ir negodīgs, vai arī, lai izdarītu šādu secinājumu, vēl ir nepieciešams pārbaudīt, it īpaši ņemot vērā Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktu, vai minētais noteikums rada tādu ievērojamu nelīdzsvarotību no līguma izrietošajās pušu tiesībās un pienākumos, kas ir pretēja godprātības prasībai un kaitē patērētājam.
- 28 Visbeidzot tai ir šaubas, vai ir jāizvērtē tikai tie pakalpojumi un atlīdzība par tiem, kas attiecas uz minētajiem noteikumiem, vai arī ir jāņem vērā visi līguma noteikumi un jāpārskata visas priekšrocības un trūkumi.
- 29 Šādos apstākļos *Kúria* (Augstākā tiesa, Ungārija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai Direktīvas [93/13] 4. panta 2. punktā un 5. pantā paredzētā prasība formulēt noteikumus vienkāršā, skaidri saprotamā valodā ir jāinterpretē tādējādi, ka šai prasībai atbilst ar patērētājiem noslēgtā aizdevuma līguma noteikums, par kuru nav notikusi atsevišķa apspriešanās un kurā ir

precīzi noteikts izmaksu, komisijas maksu un citu maksājumu apmērs (turpmāk tekstā kopā – “izmaksas”), kas ir jāmaksā patērētājam, to aprēķina metode un samaksas termiņi, bet kurā nav precizēts, par kādiem konkrētiem pakalpojumiem rodas šīs izmaksas; vai tomēr tā ir jāinterpretē tādējādi, ka līgumā ir jābūt arī norādei par to, kādi ir šie konkrētie pakalpojumi? Vai pēdējā minētajā gadījumā pietiek ar to, ka sniegtā pakalpojuma saturs var tikt izsecināts no izmaksu apzīmējuma [nosaukuma]?

- 2) Vai Direktīvas [93/13] 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka aplūkojamajā gadījumā izmantotais līguma noteikums par izmaksām, no kura, pamatojoties uz līgumu, nav iespējams skaidri noteikt, par kādiem konkrētiem pakalpojumiem rodas šīs izmaksas, pretēji prasībai pēc godprātības rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 30 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkts un 5. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība, saskaņā ar kuru līguma noteikumam ir jābūt formulētam vienkāršā, skaidri saprotamā valodā, ir jāsaprot tādējādi, ka pamatlietā aplūkotajos aizdevuma līgumā ar patērētāju ietvertajos līguma noteikumos, kuri nav tikuši atsevišķi apspriesti un kuros ir precīzi noteikts patērētājam sedzamās pārvaldības izmaksas un komisijas maksas par aizdevuma izsniegšanu apmērs, aprēķināšanas metode un to iekasēšanas termiņš, ir detalizēti jāizklāsta arī visi pakalpojumi, par kuru sniegšanu tiek iekasētas attiecīgās summas.
- 31 Saskaņā ar Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktu noteikumu negodīguma novērtējums neattiecas ne uz līguma galvenā priekšmeta definīciju, ne arī uz cenas un atlīdzības atbilstīgumu pakalpojumiem vai precēm, kas par to saņemtas, ciktāl šie noteikumi ir formulēti vienkāršā, skaidri saprotamā valodā.
- 32 Šajā ziņā Tiesa jau ir nospriedusi, ka līguma noteikumi, kuri ietilpst jēdzienā “līguma galvenais priekšmets” minētā noteikuma izpratnē ir jāsaprot kā tie, kuros ir noteiktas šī līguma pamatsaistības un kuri kā tādi šo līgumu raksturo. Turpretī noteikumi, kam ir papildinošs raksturs attiecībā pret noteikumiem, kuros ir definēta līgumisko attiecību būtība, jēdzienā “līguma galvenais priekšmets” – minētās tiesību normas izpratnē – nevar tikt ietverti (spriedums, 2017. gada 20. septembris, *Andriciuc* u.c., C-186/16, EU:C:2017:703, 35. un 36. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 33 Iesniedzējtiesai, ņemot vērā attiecīgā aizdevuma līguma veidu, vispārējo sistēmu un nosacījumus, kā arī tā juridisko un faktisko kontekstu, kurā attiecīgais līgums ietilpst, ir jāizvērtē, vai attiecīgais noteikums ir parādnieka saistību pamatelements, kas izpaužas kā summas, kuru tā rīcībā ir nodevis aizdevējs, atmaksa (spriedums, 2015. gada 26. februāris, *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 54. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 34 Turklāt no Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkta izriet, ka šai otrajai to noteikumu kategorijai, attiecībā uz kuriem nevar tikt veikts to iespējamā negodīguma novērtējums, ir ierobežota piemērošanas joma, jo tā attiecas tikai uz paredzētās cenas vai atlīdzības atbilstīgumu pakalpojumiem vai precēm, kas par to saņemtas, un šī izslēgšana no pārbaudes ir izskaidrojama ar to, ka nepastāv nekāda skala vai juridisks kritērijs, kas ļautu reglamentēt un īstenot šādu atbilstīguma pārbaudi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 26. februāris, *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 55. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 35 Līguma noteikumi attiecībā uz patērētāja pretizpildījumu aizdevējam vai noteikumi, kuri ietekmē aizņēmēja faktiski maksājamo cenu šim aizdevējam, līdz ar to principā neietilpst šajā otrajā līguma noteikumu kategorijā, izņemot jautājumu par to, vai šī pretizpildījuma apmērs vai cena, kā tā ir

noteikta līgumā, ir atbilstoša aizdevēja pretizpildījuma veidā sniegtajam pakalpojumam (spriedums, 2015. gada 26. februāris, *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 56. punkts). Tomēr šajā gadījumā no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, kas tomēr ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, ka pamatlietā aplūkoto noteikumu iespējami negodīgais raksturs neattiecas uz attiecību starp pārvaldības izmaksu un komisijas maksas apjomu un par to pretī sniegtajiem pakalpojumiem.

- 36 Katrā ziņā neatkarīgi no tā, vai uz pamatlietā aplūkotajiem noteikumiem Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkts attiecas vai neattiecas, šajā noteikumā ietvertā pārskatāmības prasība ir ietverta arī šīs direktīvas 5. pantā, kurā ir paredzēts, ka līguma noteikumiem “vienmēr” ir jābūt formulētiem vienkāršā, skaidri saprotamā valodā. Kā Tiesa jau ir nospriedusi, pārskatāmības prasībai, kas minēta pirmajā no šīm tiesību normām, ir tāda pati piemērojamība kā prasībai, kas minēta otrajā tiesību normā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler un Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 67.–69. punkts).
- 37 Visbeidzot no minētās pārskatāmības prasības izriet pienākums ne tikai attiecīgo noteikumu formulēt tā, lai patērētājs to saprastu gramatiski, bet arī nodrošināt, ka patērētājam ir iespēja, pamatojoties uz precīziem un saprotamiem kritērijiem, izvērtēt ekonomiskās sekas, kas viņam no tā izriet (šajā ziņā skat. spriedumu, 2015. gada 9. jūlijs, *Bucura*, C-348/14, nav publicēts, EU:C:2015:447, 55. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 38 Šajā gadījumā no līguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka pamatlietā aplūkotajā aizdevuma līgumā bija paredzētas pārvaldības izmaksas ar gada likmi 2,4 % uz 240 mēnešu periodu, un šie izdevumi pirmā gada laikā tiek aprēķināti no visas aizdevuma summas, savukārt nākamajos laikposmos – no summas, kas katra gada pirmajā dienā vēl nav atmaksāta. Turklāt saskaņā ar līgumu prasītājam bija pienākums segt komisijas maksu 40 000 HUF apmērā.
- 39 Līdz ar to šķiet, ka attiecīgie noteikumi ir ļāvuši prasītājam pamatlietā izvērtēt no tiem izrietošās ekonomiskās sekas.
- 40 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesa saistībā ar aizdevuma līguma noteikumu, kurā bija paredzēta “risku komisija”, būtībā ir nospriedusi, ka šāds līgums nevar tikt uzskatīts par tādu, kurā pārskatāmi ir izklāstīti pamatojums, kāpēc šāda komisijas maksa ir jāveic, ja tiek apstrīdēts, ka aizdevējs ir sniedzis faktiski pretizpildījumu par iekasēto komisijas maksu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 26. februāris, *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 77. punkts).
- 41 Šajā gadījumā, runājot par noteikumu, kas attiecas uz komisijas maksu par aizdevuma izsniegšanu, nav strīda, ka prasītājs pamatlietā uzskata, ka par iekasēto komisijas maksu nekāds pretizpildījums netiekot veikts. Šādos apstākļos iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai ieinteresētā persona ir bijusi informēta par pamatojumu, kāpēc šāda komisijas maksa ir jāveic.
- 42 Attiecībā uz noteikumu par pārvaldības izmaksām, pat ja prasītājs pamatlietā, šķiet, neuzskata, ka par šiem izdevumiem netiktu sniegts nekāds pretizpildījums, tas tomēr apgalvo, ka dažādo atbilstošo pakalpojumu precīzs raksturs neesot pārskatāms.
- 43 Protams, no šī sprieduma 37. punktā minētās judikatūras neizriet, ka aizdevējam ir pienākums attiecīgajā līgumā detalizēti izklāstīt visus pakalpojumus, kas tiek sniegti kā pretizpildījums par izdevumiem, kuri ir paredzēti vienā vai vairākos līguma noteikumos. Tomēr, ņemot vērā aizsardzību, ko ar Direktīvu 93/13 tiek paredzēts piešķirt patērētājam tādēļ, ka salīdzinājumā ar tirgotāju tas ir nelabvēlīgākā situācijā gan attiecībā uz iespēju panākt sev izdevīgākus nosacījumus, gan attiecībā uz informētības limeni, ir svarīgi, lai faktiski sniegto pakalpojumu raksturs varētu tikt saprātīgi saprasts vai secināts no līguma kopumā. Turklāt patērētājam ir jāspēj pārbaudīt, ka nenotiek izdevumu vai pakalpojumu, kuri ar šiem izdevumiem tiek segti, pārklāšanās.

- 44 Pamatlietā iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai tas tā ir, ņemot vērā visus atbilstošos faktiskos apstākļus, tostarp ne tikai attiecīgajā līgumā iekļautos noteikumus, bet arī reklāmu un informāciju, ko aizdevējs ir sniedzis, apspriežot līgumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, ceturtdiena, 2015. gada 26. februāris, *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 75. punkts).
- 45 Līdz ar to uz pirmo jautājumu ir jāatbild šādi: Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkts un 5. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība, saskaņā ar kuru līguma noteikumam ir jābūt formulētam vienkāršā, skaidri saprotamā valodā, nenozīmē, ka pamatlietā aplūkotajos aizdevuma līgumā ar patērētāju ietvertajos līguma noteikumos, kuri nav tikuši atsevišķi apspriesti un kuros ir precīzi noteikts patērētājam sedzamās pārvaldības izmaksas un komisijas maksas par aizdevuma izsniegšanu apmērs, aprēķināšanas metode un to iekasēšanas termiņš, ir jāatspoguļo arī visi pakalpojumi, par kuru sniegšanu tiek iekasētas attiecīgās summas.

Par otro jautājumu

- 46 Uzdodama otro jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tāds līguma noteikums kā pamatlietā aplūkotais, kas attiecas uz aizdevuma pārvaldības izmaksām un kas neļauj nepārprotami identificēt konkrētus pakalpojumus, kuri tiek sniegti kā pretizpildījums, rada tādu ievērojamu nelīdzsvarotību no līguma izrietošajās pušu tiesībās un pienākumos, kas ir pretēja godprātības prasībai un kaitē patērētājam.
- 47 Jāprecizē, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru tās kompetencē šajā jomā ir interpretēt gan jēdzienu “negodīgs noteikums”, kas minēts Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktā, gan arī kritērijus, kurus valsts tiesa var piemērot vai kuri tai ir jāpiemēro līguma noteikuma vērtējumā, ņemot vērā šīs direktīvas normas un paturot prātā, ka minētajai tiesai, ņemot vērā šos kritērijus, ir jālemj, kā konkrētā gadījuma apstākļos ir kvalificējams konkrētais līguma noteikums. No tā izriet, ka Tiesai ir tikai jāsniedz iesniedzējtiesai norādes, kas šai pēdējai ir jāņem vērā, lai novērtētu attiecīgā noteikuma negodīgo raksturu (spriedums, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 66. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 48 Ņemot vērā šo patērētāja nelabvēlīgāko situāciju salīdzinājumā ar tirgotāju gan attiecībā uz iespēju panākt sev izdevīgākus nosacījumus, gan attiecībā uz informētības līmeni, Direktīvā 93/13 dalībvalstīm ir noteikts pienākums paredzēt mehānismu, ar kuru tiek nodrošināts, ka ir iespējams pārbaudīt visu atsevišķi neapspriesto līguma noteikumu iespējamo negodīgumu. Šajā ziņā valsts tiesai ir jānosaka, ņemot vērā šīs direktīvas 3. panta 1. punktā kā arī 5. pantā noteiktos kritērijus, vai konkrētās lietas apstākļos šāds noteikums atbilst šajā direktīvā izvirzītajām prasībām attiecībā uz godprātību, līdzsvaru un pārskatāmību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria* un *Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 50. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 49 Tādējādi Direktīvas 93/13 5. pantā prasītais līguma noteikuma pārskatāmais raksturs ir viens no elementiem, kurš jāņem vērā, novērtējot šī noteikuma negodīgumu, kas valsts tiesai ir jāveic saskaņā ar šīs direktīvas 3. panta 1. punktu. Šī vērtējuma ietvaros minētajai tiesai ir jāizvērtē, ņemot vērā visus lietas apstākļus, pirmkārt, vai, iespējams, nav tikusi ievērota godprātības prasība un, otrkārt, vai par sliktu patērētājam nepastāv varbūtēja ievērojama nelīdzsvarotība šīs pēdējās minētās tiesību normas izpratnē (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 20. septembris, *Andriiciuc* u.c., C-186/16, EU:C:2017:703, 56. punkts).
- 50 Jautājumā par to, vai ir ievērota godprātības prasība Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkta izpratnē, ir jānorāda, ka, ņemot vērā šīs direktīvas sešpadsmito apsvērumu, valsts tiesai šajā ziņā ir jāpārbauda, vai tirgotājs godīgi un līdzvērtīgi izturoties pret patērētāju ir varējis pamatoti pieņemt, ka patērētājs būtu piekritis attiecīgajam noteikumam arī tad, ja tas būtu ticis atsevišķi apspriests (spriedums, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 69. punkts).

- 51 Savukārt izvērtējums, vai pastāv varbūtēja ievērojama nelīdzsvarotība, neaprobežojas ar kvantitatīvu ekonomisku vērtējumu, kas balstās uz darījuma priekšmeta kopējās summas, no vienas puses, un izmaksu, kas patērētājam ar šo noteikumu jāveic, no otras puses, salīdzinājumu. Ievērojama nelīdzsvarotība var izrietēt no pietiekami būtiska aizskāruma attiecībā uz tiesisko situāciju, kurā patērētājs atrodas kā attiecīgā līguma puse saskaņā ar piemērojamajām valsts tiesību normām, vai tas būtu tiesību satura, kuras viņš gūst atbilstīgi šīm normām no šī līguma, ierobežojuma formā vai kā šķērslis to īstenošanai, vai arī kā valsts tiesību normās neparedzēta papildu pienākuma uzlikšana viņam (spriedums, 2014. gada 16. janvāris, *Constructora Principado*, C-226/12, EU:C:2014:10, 22. un 23. punkts).
- 52 Turklāt no Direktīvas 93/13 4. panta 1. punkta izriet, ka līguma noteikuma negodīgumu novērtē, ņemot vērā preču vai pakalpojumu raksturu, attiecībā uz ko līgums noslēgts, un atsaucoties uz visiem apstākļiem līguma slēgšanas brīdī, kas ar to bijuši saistīti, kā arī visiem pārējiem līguma noteikumiem vai citu līgumu, no kā tas ir atkarīgs.
- 53 Iesniedzējtiesai ir jāvērtē pamatlietā aplūkoto attiecīgo noteikumu iespējami negodīgais raksturs, ņemot vērā šos kritērijus.
- 54 Šajā ziņā, kā tas ir atgādināts šī sprieduma 43. punktā, tas, ka pakalpojumi, kas tiek saņemti, sedzot pārvaldības izmaksas un samaksājot komisijas maksu par aizdevuma izsniegšanu, nav detalizēti izklāstīti, nenozīmē, ka ar to saistītie noteikumi neatbilst Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktā un 5. pantā minētajai pārskatāmības prasībai – ar nosacījumu, ka faktiski sniegto pakalpojumu raksturs var tikt saprātīgi saprasts vai secināts no līguma kopumā.
- 55 Attiecībā uz jautājumu, vai pamatlietā aplūkoti noteikumi pretēji godprātības prasībai rada ievērojamu nelīdzsvarotību, kaitējot patērētājam, ir būtiski ņemt vērā, kā tas izriet no līguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, ka pārvaldības izmaksu un komisijas maksas par aizdevuma izsniegšanu iekasēšana ir paredzēta valsts tiesībās. Izņemot gadījumus, kad pakalpojumi, par kuru sniegšanu tiek iekasētas attiecīgās summas, pamatoti neattiecas uz aizdevuma pārvaldības vai tā izsniegšanas pakalpojumiem, vai ja summas, kas patērētājam ir jāsedz kā minētie izdevumi un minētā maksa, ir nesamērīgas salīdzinājumā ar aizdevuma summu – neskarot pārbaudi, kas jāveic iesniedzējtiesai, – nešķiet, ka šie noteikumi nelabvēlīgi ietekmē valsts tiesībās paredzēto patērētāja tiesisko stāvokli. Papildus minētajam iesniedzējtiesai ir jāņem vērā citu līguma noteikumu iedarbība, lai noteiktu, vai minētie noteikumi rada ievērojamu nelīdzsvarotību par sliktu aizņēmējam.
- 56 Līdz ar to uz otro jautājumu ir jāatbild šādi: Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tāds līguma noteikums kā pamatlietā aplūkotais, kas attiecas uz aizdevuma līguma pārvaldības izmaksām un kas neļauj nepārprotami identificēt konkrētus pakalpojumus, kuri tiek sniegti kā pretizpildījums, principā nerada tādu ievērojamu nelīdzsvarotību no līguma izrietošajās pušu tiesībās un pienākumos, kas ir pretēja godprātības prasībai un kaitē patērētājam.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 57 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

- 1) Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 4. panta 2. punkts un 5. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība, saskaņā ar kuru līguma noteikumam ir jābūt formulētam vienkāršā, skaidri saprotamā valodā, nenozīmē, ka pamatlietā aplūkotajos aizdevuma līgumā ar patērētāju ietvertajos līguma**

noteikumos, kuri nav tikuši atsevišķi apspriesti un kuros ir precīzi noteikts patērētājam sedzamās pārvaldības izmaksas un komisijas maksas par aizdevuma izsniegšanu apmērs, aprēķināšanas metode un to iekasēšanas termiņš, ir jāatspoguļo arī visi pakalpojumi, par kuru sniegšanu tiek iekasētas attiecīgās summas.

- 2) Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tāds līguma noteikums kā pamatlietā aplūkotais, kas attiecas uz aizdevuma līguma pārvaldības izmaksām un kas neļauj nepārprotami identificēt konkrētus pakalpojumus, kuri tiek sniegti kā pretizpildījums, principā nerada tādu ievērojamu nelīdzsvarotību no līguma izrietošajās pušu tiesībās un pienākumos, kas ir pretēja godprātības prasībai un kaitē patērētājam.

[Paraksti]